Nr. 6 (41) 1939 m. vasario 10 d. II metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

TĖVYNĖ

Tu graži, tėvyne,
Puiki auksakasė,
Kur smūtkeliai rymo,
Kur dainuoja sesės.

Čia žalia palaukė
Ir dangus, kaip linas,
Čia rugiai išplaukia
Varpom sidabrinėm.

Čia žaliuoja rūtos,
Žydi rugiagėlės, —
Vai tai gera būti
Savo tėviškėlėj.

P. Drevinis.

Vasario 16-oji diena

Lietuvos valstybei šių metų vasario 16-ąją dieną sueina lygiai 21 metai.

— Kaip tai? Argi Lietuvos valstybė tokia jaunutė? — paklausite jūs, mano mažiausieji.

Kas iš mūsų moka šiek tiek mūsų istorijos, tas šitaip turėtų paaiškinti:

— Lietuva yra tokia sena, kaip seni tie žali jos miškai, aukšti piliakalniai, platūs ežerai ir sraunios upės, bet podraug ir jaunutė.

Tik prisiminkime.

Lietuva prieš 700 metų dar nebuvo susijungusi į vieną valstybę. Lietuviai gyveno *giminėmis*, išsisklaidę po visą Lietuvos žemės plotą. Ir dar ilgai jie taip būtų gyvenę, kad jų pašonėje nebūtų atsiradę kryžiuočiai ir kardininkai. Mūsų protėviai, kai tik pajuto iš jų pusės sau pavojų, pradėjo burtis ir kurti *valstybę*.

Lietuvius į vieną valstybę subūrė karalius *Mindaugas*. Jo įpėdiniai— *Gediminas*, *Algirdas*, *Kęstutis ir Vytautas Didysis*, — Lietuvą išplėtė į didžiulę, nuo Baltijos iki Juodosios jūros siekusią, daug gudų žemių valdžiusią, galingiausią Europos valstybę.

Tačiau nuo nuolatinių karų su kryžiuočiais, kardininkais ir totoriais bei rusais išsieikvojo lietuvių tautos jėgos. Lietuva pradėjo bičiuliauti su Lenkija, Lietuvos kunigaikštis Jogaila vedė lenkų karalaitę Jadvygą ir pasidarė Lenkijos karaliumi. Su lenkais ėmė bičiuliauti ir mūsų bajorai. Jie išmoko jų kalbos, pasisavino daug jų papročių, pasidavė jų tvarkai ir, pagaliau, daug kas užmiršo lietuviai esą. Nebeišlaikė jungtinė Lietuvos ir Lenkijos valstybė: ji žlugo, nes jos bajorai vaidus ir netvarką kėlė, priešus kaimynus į pagalbą kvietėsi. Artojai sodiečiai prie valstybės reikalų tvarkymo nebuvo prileisti, jie turėjo baudžiavą eiti. Ir kai atėjo sunkios valstybei valandos, lietuvių ir lenkų tautos nebepajėgė gintis. Didžiausią Lietuvos dalį užvaldė Rusija, lenkų žemes išsidalino Rusija, Prūsija ir Austrija (1795 metais). Taip po 400 metų bendro gyvenimo lietuviai ir lenkai neteko nepriklausomybės ir kiekviena jų nuėjo savo keliais.

Daugiau kaip 120 metų Lietuva buvo svetimųjų valdžioje. Mūsų tautą nauji valdovai stengėsi kuo greičiausiai numarinti. Tas pat buvo daroma ir su lenkais, tačiau jie žymiai lengviau rusų valdžią jautė už mus. Priėjo, pagaliau, prie to, kad mums rusai uždraudė saviškai spausdinti knygas ir laikraščius. Per 40 metų mes turėjome kovoti su rusų valdžia, draudusia lietuviškai spausdintąjį žodį turėti ir skaityti. Nė viena Rusijoje gyvenusi tauta nebuvo iškentusi tiek paniekos ir vargų, kiek mūsų tauta.

Vargai ir nelaimės kiekvieną užgrūdina. Užsigrūdino ir mūsų tauta. Labai nustebo ir labai įpyko rusai, kai pamatė, kad mūsų tauta ir mūsų valstiečiai moka kentėti, nenusileisti ir kovoti. Nemažiau nustebo ir kiti. Kaip iš žemės išėjo nauji tautos vadai: *vyskupas Valančius*, *S. Daukantas*, *J. Basanavičius*, *V. Kudirka*, *A. Smetona* ir kiti. Mūsų tauta, jų vadovaujama, pradėjo sparčiai šviestis ir stiprėti.

1914 m. atėjo Didysis karas. Didžiosios valstybės savo tarpe susikivirčijo ir stvėrėsi ginklo. Jos kariavo per 4 metus. Tuomet Lietuva ir Lenkija labai nukentėjo. Vokiečiai, užėmę mūsų ir lenkų

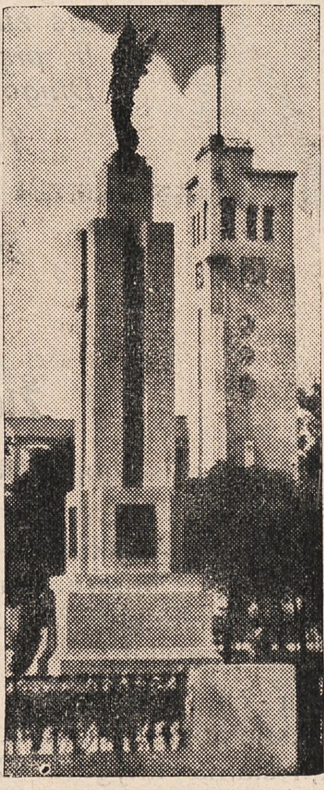
žemes, taip žiauriai elgėsi, kaip senovės kryžiuočiai. Didžiosios valstybės nuo karo suvargo, išbadėjo, pakriko. Labiausiai pavargo Rusija, joje kilo nesantaika, netvarka ir prasidėjo baisios žudynės. Tokia pat netvarka kilo ir Vokietijoje. Austrija visai subyrėjo. Tuo pasinaudojo kitos tautos: mūsų, lenkų, latvių, estų, suomių. Jos su ginklu rankose ėmė varyti iš savo žemių priešus ir tvarkytis pačios.

1918 m. vasario 16 dieną Vilniuje mūsų taurieji vyrai su J. Basanavičium ir A. Smetona priešakyje paskelbė Lietuvos nepriklausomybę. Jų balsas nuskambėjo toli už Lietuvos ribų. Beveik tuo pat metu, kiek vėliau, pasiskelbė nepriklausomais ir lenkai. Vokiečiai silpdami traukėsi į savo žemę, o iš rytų slinko vėl rusai. Susikūrusi tuomet Lietuvos valstybės vyriausybė persikėlė iš Vilniaus į Kauną (1919.I.4 d.) ir ten ėmė tvarkyti valdžią. Kad ji būtų vieningesnė, Antanas Smetona buvo išrinktas *pirmuoju atgimusios Lietuvos valstybės prezidentu*. Buvo mestas šūkis: kas gyvas ir gali pakelti ginklą, tegul eina kovoti už valstybės nepriklausomybę. Ir pradėjo rinktis jaunieji vyrai iš visų savo tėvynės kampelių ir traukti į Kauną, į Alytų ir į kitus miestus. Menkai atrodė ta kariuomenė, bet savo narsumu stebuklus darė: ji išvijo rusus, sumušė vokiečius, nenorėjusius pasitraukti iš Lietuvos. Tą pat darė ir lenkai. Jie, Juozapo Pilsudskio, Lietuvos bajorų ainio, vadovaujami, taip pat atpalaidojo savo žemes nuo rusų ir vokiečių.

Mūsų tauta ir lenkai susikūrė atskiras valstybes ir pradėjo gyventi kas sau. Iš pradžių buvo daug barnių dėl Vilniaus, dabar pradėjo kalbėtis ir kaimyninius santykius užmezgė, tik apie Vilnių nei vieni nei kiti neužsimena.

Tai tokia mūsų tautos praeitis ir tokia Lietuvos valstybės žlugimo ir atgimimo raida. Išeina, kad Lietuvos valstybė ir labai sena ir dar labai jaunutė. Ar netiesa?

as.



Lietuvos laisvės paminklas Vytauto Didžiojo Muziejaus sodely Kaune.

VAKARO ANGELAS

Vos saulutė tik užmigo
Už aukštų kalnų,
Žemėn angelas atskrido
Su aidu varpų.

Ir skubiai pradėjo rinkti
Spindinčias gėles.
Ir nors rasos kojas plovė,
Uoliai skynė jas.

Begaliniai daug surinko
Jis žiedų skaisčių
Ir, pispaudęs prie krūtinės,
Dingo tarp žvaigždžių.

Tuoj paklausiau aš žvaigždutę:
- Kokios gėlės tai?
— Žmonių maldos, mažutėli, —
Mirkčiojo ramiai.

M. Tutlytė

Žiemos metu

Sniego prisnigo. Šaltis didžiausis.

— Neikit, vaikučiai, šiandien oran, — patarė mamytė. - Tik nesėdėkte be darbo, rašykit, skaitykit.

Čir - čir, laksto Vytuko plunksna popieriaus lapu. Šakšak, šlama knygutė Onytės skaitoma. Tak-tak, skamba nuo plunksnų rašalinės.

Visi dirba. Tik Antanėlis nusižiūrėjo į langą. Ant stiklų jis mato girią. Per girią eina senis šaltis ir vis į nagus pučia.

— Dirbk, dirbk, tinginėli Antanėli, ir aš netinginiauju, per miškus keliauju, per upes važiuoju, ledo tiltus kloju... — ragina šaltis.

Ir Antanėlio plunksnelė ėmė riedėti per baltą sąsiuvinio lapą ir rašo ir rašo dailiai ir gražiai:

— Šaltis dirba, visi dirba, ir aš netingėsiu. Parašysiu, paskaitysiu, močiutei padėsiu.

Kietis.



Ar jos ras maisto?

Kas taip daro?

Vieną kartą tėvas sako savo vienatiniam sūnui Matui:

— Eidamas miestan, vaikeli, įmesi paštan laiškelį.

Matas tėvui prižadėjo, laišką krepšelin įdėjo. Jis prie pašto jau sustojo ir laiškelio to ieškojo. Laiško jo krepšy nebuvo, kažkaip stebuklingai žuvo.

Tėvas ėjo į miestelį ir rado savo laiškelį. Mat, blogai įdėtas buvo. Matui bėgant, jis iškrito.

Matas jau namo parėjo. Tėvas į jį prakalbėjo:

— Ar, mano brangus vaikeli, įmetei paštan laiškelį?

Matas sako:

— Taip, tėveli, įmečiau paštan laiškelį.

Matas sumeluot norėjo. O čia tėvas už pečių laišką turėjo.

Oi, kaip Matas barti gavo už melavimą tą savo. Ir turėjo žodį duoti: kol gyvens, jau nemeluoti. **St. Špokas.**

Žvirblis ir katinas

Kartą važiavo ūkininkas į malūną. Maiše atsirado skylė ir truputis miežių išbyrėjo. Išalkę žvirbliai strimagalviais puolė prie jų. Visi prilesė iki valiai ir dar liko vienas grūdelis. Senis žvirblis, žiūrėdamas į tą grūdelį, tarė:

— Jūs, mano vaikeliai, neišmanote, ką iš to grūdo galima padaryti. Aš žinau, — pasidarysiu alaus ir linksmai papuotausiu.

Kaip tarė, taip ir padarė. Nusinešė jis grūdą prie upės ir pamerkė. Trūko tik apynių. Nedelsdamas nuskrido į lazdynus ir suradęs grįžo su apyniais prie upės, kur mirko grūdas. Sumaišė visa,—ir gavo skanaus alaus. Gėrė, gėrė žvirblis ir pasigėrė: negali ant kojelių nustovėti, vis svirdinėja, vis griuvinėja.

Paupyje medžiojo katinas. Pamatė jis girtą žvirblį, tykiai prišliaužė ir nutvėrė už uodegos. Nutvėręs nubėgo į aikštelę ir jau rengėsi pusryčiauti. Žvirblis iš baimės tuojau prablaivėjo, maldauti ėmė katiną jį paleisti. O katinas nė klausyti nenori.

— Kad jau piausi mane, tai nors prieš valgant nusiprausk! —sako gudruolis žvirblis.

Katinas padėjo žvirblį ant akmenėlio ir jau rengėsi praustis. Žvirblis tik purpt ir nuskrido į karklyną. Katinas suprato, kad žvirblis jį prigavo ir davė sau žodį niekuomet prieš valgant nesiprausti. Jis, berods, ir dabar taip daro.

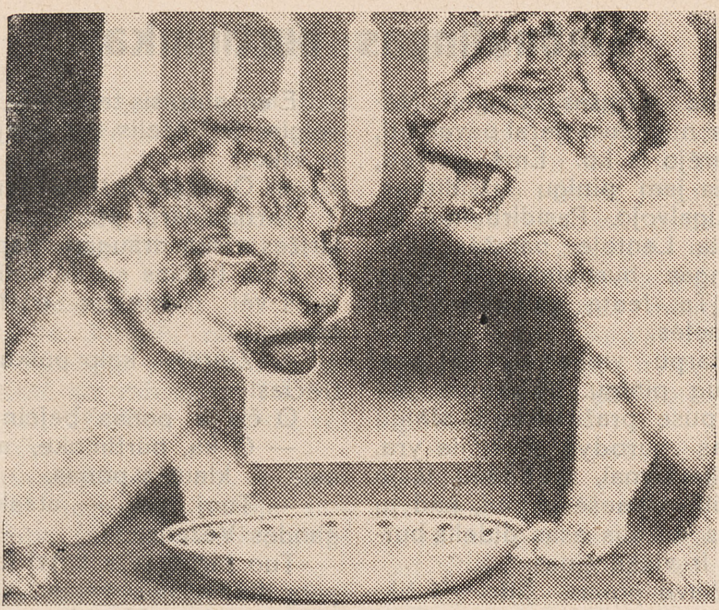
Atsiuntė **Algis Akstinas.**

Į vestuves

Ūžia kelias, skamba dainos,
O rogeles čir-čir-čir,
Dunda girios, aidas mainos,
Snaigės laksto tir-vir-vir.
Į vestuves Agotėlės
Prašmatningas ai-ai-ai
Muzikantai lekia vėjais,
Aidi dainomis miškai:
— Agotėle, martužėle,
Pasitiki svetelius,
Oi išeiki, lelijėle,
Adaryki vartelius!

Senis Jonas, smuiką griebęs,
Spaudžia stygą tir-lir-ly,
Ruošk, martute, dešrą riebią,
Grokit, vyrai, viens, du, trys.
Damijonas dūdą pučia:
— Pilkit alų tū-tū-tū.
Basas kviečia:—Ir vaikučiai
Šokit, trypkit pamažu!
Dunda kelias ir takeliai,
Aidas skrenda per girias.
Traukia, skubina sveteliai
Į Agutės vestuves.

Dagilis.



Prie bendro dubenėlio

Jonukas ir paukšteliai

Gerai žino mūs Jonelis,
Kad paukšteliams žiemą šalta,
Kad laukus, miškus ir kelią
Vėl užklojo sniegas baltas.

Mūs mažieji giesmininkai
Badą kenčia visą žiemą.
Mat, vargšeliams maisto stinga,
Veltui ieško jo po kiemą.

Pastebėjo tai Jonelis,
Lenta jam tėvelio duota
Prikalė po stogu jąją,
Na, ir ruošė paukščiams puotą.

Trupinių, grūdų pribarstė
Pilną lentą, kad nereiktų
Žiemą paukščiams šalčio kęsti,
Kad žmonių už tai nepeiktų.

O kai Jonas mūs nuėjo,
Daugel paukščių atplasnojo;
Čia jie lesė, šokinėjo
Ir globėjui jų dėkojo.

Nuo šio laiko jis kasdieną
Mūs paukšteliams ruošia puotą,
Už tat paukščio jis kiekvieno
Dėkingumu vainikuotas.

J. Mackevičius

Stebuklingas burtininkas

Gyveno vargšas žmogelis Vėželis. Jis mėgdavo gerai pavalygti, bet neturėjo iš ko. Ėmė galvoti, iš kur čia jam pinigų užsidirbus. Galop sugalvojo. Pasidirbdino didelę lentą. Lentoje parašė: „Esu stebuklingas burtininkas ir viską žinau". Tą lentą pakabino prie savo lūšnelės.

Tuo tarpu vienam ponui pražuvo daug pinigų. Paskelbė atiduosiąs pusę pražuvusiųjų pinigų tam, kas nurodys, kur jie yra. Vėželio kaimynai, norėdami iš jo pasityčioti, pranešė ponui, kad jų kaimynas Vėželis esąs didelis burtininkas ir viską žinąs.

Atvažiavo ponas. Žiūri—iš tikrųjų, kabo iškaba, o joje parašyta „stebuklingas burtininkas". Nudžiugęs ponas sako:

— Važiuok pas mane ir pasakyk, kur yra mano pinigai, tai tau pusę tų pinigų atiduosiu, o jei nepasakysi, tai mirtinai bizūnu užkaposiu.

Persigando Vėželis. Bet nieko nepadarysi, reikia važiuoti. Jis ir sako ponui:

— Gerai, važiuosiu, tik malonėkit leisti pasiimti su manim ir savo pačią Magdutę.

Ponas sutiko.

Atvažiavo pas poną. Ponas liepė burtininką gerai pavaišinti.

Burtininkas, pamatęs tarną įnešant dubenį gardaus valgio, užmiršo ir apie savo nelaimę ir truktelėjęs pačią sako:

— Tai bus pirmas (reiškia patiekalas). Tarnas, kuris buvo su kitais tarnais pono pinigus pavogęs, labai persigando. Grįžęs pas draugus, sako:

— Žinote, tas burtininkas, iš tikrųjų, viską žino. Kai tik mane pamatė, tuoj kužtelėjo savo pačiai, kad aš esu pirmas pinigų vagis.

Eina antrasis tarnas su dubeniu valgio. O Vėželis truktelėjo žmoną ir sako:

— O ir antras! Tai gerai!

Tarnas dargi pabalo iš baimės. Grįžęs viską draugams papasakojo.

Eina trečias su dubeniu. O Vėželis vėl truktelėjo pačią ir vėl sako:

— Žiūrėk, kaip puiku! Jau ir trečias!

O čia ir ponas bejeinąs.

— O ką, burtininke, ar jau žinai? — klausia ponas.

— Tuoj, tuoj, — atsakė persigandęs Vėželis.

Tuo tarpu įėjo ketvirias tarnas pats didžiausias vagis, vėžių dubeniu nešinas. Norėdamas įsitikinti, ar tas burtininkas, iš tikrųjų, viską žino, paklausė:

— Pasakyk, kas yra dubenyje, jeigu taip viską žinai?

Vėželis nusiminė ir suaimanavo:

— Oi, Vėželi, vargše Vėželi...

Išgirdęs tai tarnas iš išgąsčio dargi dubenį žemėn išmetė. Jis merkė Vėželiui akimi, kad išeitų su juo į priemėnę. Vėželis išėjo. O priemenėje laukė visi tarnai. Jie prisipažino jam pinigus pavogę, parodė, kur yra paslėpti ir prašė nesakyti ponui, kad jie buvo pavogę. Vėželis sutiko.

— Šviesiausis pone, — tarė įėjęs į valgomąjį Vėželis, — tuoj ponui pasakysiu, kur yra pinigai, tik suvalgysiu vėžius.

Ir, iš tikrųjų, suvalgęs pietus, Vėželis nuvedė poną ir parodė pinigus. Pono būta teisingo. Ką prižadėjo, tą ištesėjo—davė Vėželiui pusę atrastųjų pinigų.

Grįžęs namo, Vėželis gerai gyveno, tik sudegino savo iškabą, kad kartais kokios bėdos nepadarytų. Surašė *Dilgė.*

Kalvio sūnus

— Mama, ar neišgertum šilto pieno?—paklausė Jurgutis sergančios motinos.

— Ne, vaikeli, nenoriu. Geriau jūs su duonele suvalgykite. O tėvas ar neparėjo dar iš miestelio?

— Ne, mama.

— Tai te, Jurguti, raktas nuo kalvės ir nubėgęs pažiūrėk, ar tėtis neišnešė ko miestelin. Tik žiūrėk, gerai užrakink ir raktą vėl lovon įkišk.

Atrakinęs kalvės duris, Jurgutis viską rado toje pat vietoje stovint. Kampe gulėjo keletas gelžgalių.

—Šiuos gelžgalius atnešė prieš mėnesį kaimynas ir prašė roges pakaustyti, — galvoja Jurgutis. — O iš anos reikia padaryti vinys arkliams kaustyti. Noragą taip pat prašė iki pavasariui nukalti. Dievuliau, tiek darbo dar nepadaryta! Žmonės gali supykti ir viską atsiimti. Kad gi aš galėčiau šiuos darbus padirbti! Ir mamai tada nereikėtų kas rytas pas Gailienę eiti dėl pūrelio rugių, ar saujelės kruopų. Uždirbčiau tada aš duonelę, ir sesutės daugiau nebealktų. O gal gi ir tėvelis pamestų gėręs?—svajoja Jurgutis, žiūrėdamas į geležių krūvas.

Iš tikrųjų, Raulų šeimoje buvo gera, ramu, kol to siuvėjo miestelyje nebuvo. Tėvas, namo parėjęs, džiaugdavosi, kad žmonės daug darbo atneša, kad visi juo patenkinti.

Degtinės niekad ir burnon neimdavo. O dabar grįžta kasnakt girtas ir dar motiną išbara, jei ką pasako ar valgyt neranda. Kalvėn daugiau nebeužeina, nebent norėdamas paimti kokį gelžgalį, kad degtinės pas žydą gautų. Motina, prisivengdama, kad visko iš kalvės neišnešiotų, užrakino ir paslėpė raktą. Papyko, pabarė žmoną, vaikus,—ir nustojo. Niekas nežino už ką dabar Raulas geria. O gal siuvėjas jam duoda?

Liūdnas Jurgutis vaikšto po kalvę. Pakiloja vieną gelžgalį, kitą. Mėgina dumtuves maigyti,—nors sunkiai, bet dumia. Abiem rankom įsikibęs kelia ir kujį. Kaip gi viskas sunku penkiolikos metų berniukui!

— O gal ir nukalčiau virbalus akėčioms? Juk mačiau, kaip tėvelis darė,—garsiai sušuko Jurgutis. Greit nubėgo namo degtukų. Grįžęs prikrovė į gruzdinamąją krosnį anglių, uždegė juos ir, abiem rankelėm įkibęs į dumplių rankeną, iš visų jėgų ėmė ją kiloti. Pro plyšį įsiveržė šniokšdamas oras, žarijos įsidegė. Jau prašvitusiu veideliu, sudėjo trumpas geležėlės žaizdran. Ir vėl įsikibęs į rankenę dūmė, dūmė, kad net prakaitas išpylė visą kaktą. Labiau raudoną geležį traukė iš žaizdro žnyplėmis, dėjo ant priekalo ir daužė iš visų šonų kūju. Jau ir apskritesnė darosi! Dar, dar tik smarkiau suduok, Jurguti! Ir galą nusmailino.

— Vienas virbalas baigtas! — atsiduso Jurgutis. Iki sutemstant nukalė visus. Namo parėjo iškaitęs, rankos drebėjo iš nuovargio. Paklausęs vyresniąją sesutę, ar jau jos vakarieniavo, ar pašėrė karvutę, kaip motina jaučiasi, — griuvo lovon ir kietai užmigo.

* * *

Ir taip kasdien eidavo Jurgutis kalvėn ir dirbo iki vėlyvo vakaro. Motina barė iš pradžių, kad jam per sunku, kad gali tik pagadinti, bet pamačiusi, kad darbas sekasi dirbti neblogai, nurimo, o širdyje

netgi džiaugėsi. Nuo nuolatinio darbo Jurgučio rankos sustiprėjo ir jau ne taip greit vargo. Kaimynai, išgirdę kalvėje stuksint, nustebo. Visi gerai žinojo Raulą pas žydą geriant. Kas ten kaltų? Kiekvienas ėjo pažiūrėti, mažiau drąsus ir gelžgalį su savimi nešėsi, lyg su reikalu ėjo. Išvydę Jurgutį dirbant, maigė pečiais, netikėjo, kad nedidelis berniukas gali šį darbą dirbti. Vartė padarytus akėčioms virbalus, žiūrėjo į vinis.

— Ir rogės pakaustytos ir dar neblogiau padirbo už tėvą! — kalbėjo nustebę.

— Tai varlė turi rankas! — sakydavo vyrai tarp savęs.

Žmonės, gailėdami šeimos, pradėjo nešti darbo Jurgučiui. Duonos namie jau nestigo. Motina pradėjo taisytis, bet kulti daugiau pas Gailienę nėjo, tik verpė. Tėvas, kaip visad, grįždavo vėlai naktimis, o rytais vėl išeidavo miestelin. Nieko apie Jurgučio darbą neminėjo: ar nežinojo, ar nenorėjo žinoti.

Motina kartais sakydavo:

— Ar tau, tėve, ne sarmata, kad sūnus už tave dirba ir mus peni?

Tėvas, lyg netikėdamas, atsakydavo:

— Bus, pridirbs jis tau! — ir išeidavo.

Kartą kaimynai susitarė tarp savęs: geruoju, ar bloguoju, bet priversti siuvėją iš miestelio išvažiuoti. Savo nutarimą įvykdė vieną sekmadienį. Siuvėjas labai spyrėsi, nenorėjo išsikraustyti, bet pabūgo tiekos vyrų grąsimų. Kitą dieną jis išsikraustė iš miestelio. Raulas, atėjęs smuklėn, neberado savo draugo. Nustebo. Nuėjo į namus jo ieškoti, — gal serga, — bet ir čia nerado. Iš namų sąvininko sužinojo, kad kitur išvažiavo. Raulas, netekęs draugo, keletą dienų buvo nesavas: niekur nevaikščiojo ir tik ant krosnies dribsojo. Motina jam nieko nesakė, bijodama, kad vėl iš namų neišeitų ir nepradėtų gerti.

* * *

Praslinko pora savaičių. Tėvas tardavo jau keletą žodžių, pavalgydavo ir vėl lipdavo ant krosnies. Vieną pavakarę motina tarė:

— Tėvai, eik pašerti karvutę, aš vakarienę suruošiu - ir klausėsi, ką jis pasakys.

— Gerai, — išgirdo nuo krosnies balsą. Stenėdamas nulipo nuo krosnies ir išėjo kieman. Staiga sustojo ir įsiklausė. Lig iš miego pabūdęs būtų.

— Kas tai? Kas gi kalvėje kala? — klausė jis pats savęs. Greitai nusiskubino ton pusėn, pamiršęs ir karvę. Tarpduryje sustojęs, ilgai žiūrėjo į dirbantį sūnų. Krūtinėje lyg užvirė... Kokia gėda!

— Jurguti mano, tai tu už mane dirbai, o aš geriau? Dov...

Nespėjo baigti žodžio, nes sūnus iš džiaugsmo pakibo jam ant kaklo. *Miglė.*

Ežys ir žebenkštė

Seniau ežys ir žebenkštė buvo dideli draugai. Jiedu kartu gyvendavę, kartu ir medžiodavę.

Kartą po gerai nusisekusios medžioklės abu draugai pasisotinę sumigo. Per miegą ežys ėmė raičiotis, užsirito žebenkštei ant kojos ir savo spygliais subadė jai koją.

Žebenkštė nuo to laiko nebedraugauja su ežiu.

V. Žebrauskas.

ĖRIUKAI

Sukrypusiame, šiaudine kepure prisidengusiame tvarte avys neramiai bliauna jau kelinta diena. Senis Narkus mažai joms duoda šieno. Atneš kapojų, atneš kratinėlio, o šieno nė saujelės. Sako, susiėruosiančios, tada reikėsią šienu šerti. Avių jau ir vilnos pasidarė ne tokios švelnios, kokios anksčiau buvo. Kažkaip išstumbo, susivėlė, susikaltūnavo. Akys, atrodo, verktos ir praverktos. Jei kas tik tvarto duris virst, tuoj visos vienan balsan:

— Meeee!...

— Aškiur, kad jus kur, — mosikuoja ranka Narkuvienė, gindama avis nuo lovelio, kurin nori įpilti joms pagerti.

— Buriutės mano, — po valandikės šaukia visas,—bar, bar, bar, bar! — Buriutės... Tai durnumėlis. Kai įsibaido, nė šaukdama neprisišauksi.

Avys, tuo tarpu kampe užtvaros susimetusios, viena kitai ant pečių paklojusios galvas, bailiomis traškanotomis akimis žiūri, nė nemirkteria.

— Kada gi jūs ėruositės kuri, —nerimsta Narkuvienė,—sulauksit šalčių. Dabar, kai orai neperšalčiausi, laukdamas nesulauksi. Jau šitai galiausiai, regis, reikėjo turėti, bet vis nėr ir nėr.

— Antanuk, Antanuk, — šaukia pravėrusi tvarto duris,—gana tau šokinėti apie tą senį. Eikš, va, prižiūrėsi buriučių, kad lovelio su pamazgomis neapverstų.

Gaila Antanėliui palikti „senis". Jau ir barzdą jam prilipdė, ir ūsus. Tik akys reikia gražiai įbesti, kepurė užmauti, paduoti šluotą rankon — ir bus, kaip knygose matytas. Motinos šaukiamas meta viską ir bėga tvartan. Kely viena klumpė nukrinta į sniegą. Antanukas sugriebia ją ir iki tvartų nusineša rankoje. Džiaugiasi jis, kad, pagaliau, tėvelis ištašė ir sumušė jo kojai tinkančias klumpes. Tik vis dar jų nededa. Laukia kokios nors didesnės šventės. Šiaip sugriebia klumpes ir paukši kaukši jomis ištisą dieną, žiurinėja šliužinėja, net namiškiams kartais įkyri. Bet Antanėlis yra visų namiškių mėgiamas. Dažniausiai, kai visi yra kuo nors susirūpinę, jisai ima ir prajuokina, ką nors nelabai protinga pasakydamas.

Taip ir dabar. Stovėjo stovėjo jisai prie lovelio, avelės ne tik išgėrė, bet ir išlaižė. Peliausė smarkiai nuo to išsipūtė. Antanėliui pabaiso. Uždusęs užsikvėpavęs dumia jisai trobon, palikdamas visų tvartų atlapas duris, ir šaukia:

— Mama, mama, peliausė ėruojasi.

— Eik tu, vaikeli, kad aš tik, va, buvau. Kur tau ėruojasi.

— Sakau, mama, tikrai ėruojasi. Kairysis šonas visas guzuotas. Tuoj pro jį ėriukai pradės byrėti, tik reikia perpiauti.

Visi pradėjo juoktis, o Antanėlis dairėsi lyg iš balos ištrauktas, nežinodamas, ko ir kodėl juokiasi.

*

Pradėjo šalti. Tvoros braškėjo lyg skaldomos kirviais. Naktimis dundėjo netolimi ežerai. Taip smarkiai plyšdavo besitraukdamas ledas. Antanuką, ir ant krosnies sėdintį, pasiekdavo šaltis. Rytais troboje būdavo kaip vilkaunioj. Kas tik žiobters, atrodo, lyg dūmus pučia. Krosnyje traiškėdavo ir šnypšdavo apišlapės malkos, tirštais dūmais ir menkute liepsnele kaminan bebėgdamos. Tarp valainių stovėdavo puodai su bul-

vėmis, batviniais, kruopomis ir vandeniu. Langais pradėdavo zaukti didžiulė rasa ir capsėdavo į šlapias grindis. Tada jau galėjo Antanukas sukeliotis apie krosnį, alkūnėmis šluostė stalo kampus, nors iš pasuolių gnybo jo blauzdeles šaltis.

Vieną tokį rytą, vos tretienų gaidžiams sparnais nulapatavus ir atmintines giesmes nurėkus, senis Narkus atsinešė trobon, pintinėn sudėtus, tris mažyčius ėriukus.

— Tai kurios gi? — klausė motina.

— Peliausės. Reikia šilčiau palaikyti. Gali ir nieko iš jų nebebūti. Gerai, kad užėjau, būtų visai sušalę. Kampan susimetę, kur kaip tik pilna šerkšno.

Tuojau visi apsupo mažyčius juodus baltaburnėlius, žiūrėjo meiliom akim. Antanėlis net seilę rijo. Taip jam norėjosi paliesti tą žėrinti garbanotą vilnelę, paglostyti.

Ėriukai kilojo galveles, silpnai mekeno, lyg ko norėdami, lyg kuo skųsdamiesi. Padėjo juos ant krosnies, kaip tik toj vietoj, kur Antanėlis paprastai miega. Tuoj Narkuvienė pašildė pieno, davė jiems iš buteliuko patraukti, aplašino jų dailius smakrelius. Ėriukai kiek sustiprėjo. Bet veikiai sumigo.

Praėjo kelios dienos. Orai kiek atšilo. Ėriukus išnešė tvartan. Antanėlis kas kelias valandas bėgiojo, ten žiūrėjo į savo bandos prieauglį, glostė juos, glamonėjo, bučiavo. O tie šoko tarp avių, linksmai mekeno ir augo, stiebėsi.

r.

VĖJAS

Ko benamis vėjas kaukia
Seno gluosnio šakose?
Ko lapus geltonus drasko,
Mėto juosius laukuose?

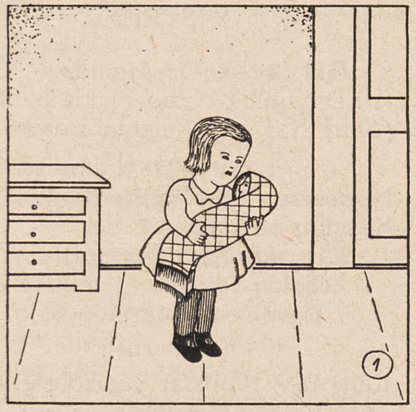
Kam saulutę mūsų slepia
Debesėliais tais pilkais?
Ko nerimsta, ko jis ieško
Tais niūraisiais vakarais?

Gal ir jis šiandieną gailis
Vasarėlės tos gražios,
Gal ir jis nerimsta, laukia,
Kol vėl medžiai sužaliuos?

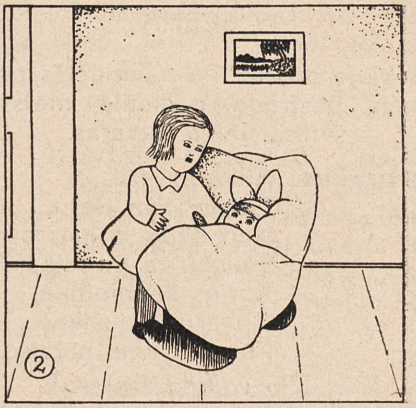
Ne, nelaukia vasarėlės,
Bet tik rodo savo galią
Ir tik šalto rudenėlio
Uoliai vykdo jisai valią.

V. Bytautas

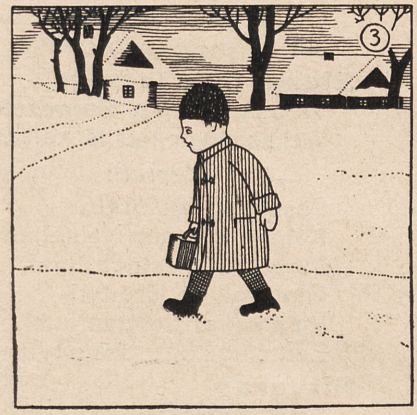
LĖLYTĖ SUNEGALAVO...



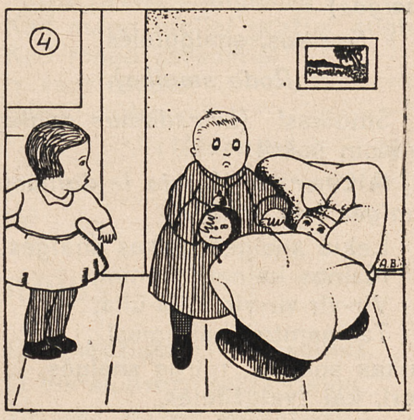
Tai vargelio, rūpestėlio
Tur mažoji Onutėlė!
Jos lėlytė, jos brangioji
Nuo pat ryto negalojo.
— Tur būt gripas vargin ją —
Spėja mūsų mergina.



Jeigu taip, tai delst netenka,
Nes čia jau dalyks nemenkas.
Onutėlė guldo Ziną,
Taip lėlytę ji vadina,
Į lopšelį, minkštomis
Ją apklosto duknomis.



Po to skubiai siunčia žinią
„Gydytojui" Celestinui.
Kviečia žodžiais jį gražiausiais
Atvykt pas ją kuo veikiausiai.
Pastarasis, vos baisi
Žinia pasiekė tik jį,



Pas ligonį išskubėjo.
Ir štai matot, gerbiamieji,
Jis su laikrodžiu rankoje
Zinos pulsą jau matuoja.
Stovi ir Ona arti,
Visa dreba, nerami...

2)

Žiemos džiaugsmas

IV SCENA

Pirkioje tamsu. Po valandėlės pro langą pasirodo nedidelė melsva šviesa. Įeina aitvaras.

Aitvaras. Aitvaras esu,
Laisvę tam nešu,
Nuo bėdų ir gaisro
Saugau tą pirkelę,
Kurios šeimininkė
Aitvarui kiaušienės
Pusnakčiams pataiso.
(*Po valandėlės*).
Tai tamsi naktis!
Ji vaikams įgris...
Bet aš, aitvarėlis,
Moku už kiaušienę
Ir atsidėkoti.
(*prieina prie smuiko*).
Eikš gi, smuikužėli,
(*Įbėga pašokinėdamos baltos snaigės*).
Sveikos, snaigutėlės!
(*Rodo smuiką*).
Smuikas! (*kviesdamas ranka*).
Prašom šokti!

Aitvaras (*groja ir dainuoja, snaigės ima šokti*).
Lekia snaigės, sukas snaigės,
Mainos kalnai, krūmai,
Vir-vir-vir-vir, ūlia-ūlia,
Tai gamtos baltumas!
Sukas snaigės, mirga snaigės,
Žeri, kai žvaigždelės,
Vir-vir-vir-vir, ūlia-ūlia,
Puošiasi girelės.
Skrinda snaigės, lekia snaigės,
Pulkas paskui pulką,
Vir-vir-vir-vir, ūlia-ūlia,
Kalnai, girios dulka.

(*Papučia smarkus vėjas pro atdaras duris. Snaigės susispiečia, aitvaras susitraukia, įeina žiema*).

V SCENA.

Aitvaras (*išsigandęs*).
Ai, Dievuli! Ko tau reikia?
(*Sau*) Kas per keistas sutvėrimas!
(*Žiemai*).
Nuo tavęs toks šaltis dvokia!
Kas tau reikia?

Žiema (*sau liūdnai*).
Tai likimas!
Dargi snaigės išbėgiojo.
(*Aitvarui*):
Kaip tai? Klausiat susispietę:
„Kas aš?" Aš—žiema šaltoji.

Aitvaras.
Malonu mums tai girdėti...
Tik... tik... vėjas kiek šaltokas
(*snaigės juokiasi, aitvaras snaigėms:*)
Matot kokios! Kas per juokas?

Žiema.
Pasakyki, aitvarėli,
Kur vaikučiai, ką jie veikia?

Aitvaras (*drąsiau*).
O, garbinga karaliene,
Jie tave be galo peikia.

Žiema (*rau, liūdnai*).
Vargas, vargas, žiemužėle,
Viskas bėga tau iš kelio.
(*Aitvarui*):
Pasakyki, aitvarėli,
Kaip įtikti man vaikeliams:
Mano rūbai sidabriniai,
Gintarėliais išrėdyti,
Vainikėliai deimantiniai
Žemčiūgėliais išsagstyti.

Aitvaras.
Tavo žemčiūgėliai
Tai šalčiausis ledas,
Tavo gintarėliai
Neša skurdą, badą.

Žiema (*liūdnai*).
Ką turiu daryti?

Aitvaras.
Prašom paklausyti,
Duosiu patarimą. Tik dangun pas Dievą

Tai tu, Jį paklausi, kaip tau
padaryti,
O tikrai atrasi laimę ten šiandieną.

Žiema.

Ačiū, aitvarėli. Bėgu...
O vaikučiai... tesvajoja
(*Daro burtus*)
Te stebuklus vien svajoja,
Aš linkiu jiems lengvo miego.
(*Daro burtus*).
Liepsnų dvasios, kaitrios sielos,
Jus šaukiu — atvykit drąsiai
(*Subėga liepsnukės*).
Siauskit, šokit, suskabinę
Ugnies šokį ir suktinį,
O ašai... (*liūdnai baigia*) sudie,
vaikučiai!
Likit... džiaukitės liepsnutėm.
(*Pasidaro tamsu, Žiema dingsta, liepsnutės ima šokti, ugnis iš jų žėri. Aitvaras groja*).

VI SCENA.

Liepsnutės (*dainuodamos šoka, aitvaras groja*).

Linksmučiu ratučiu
Mes susikabinę,
Drūlia-lia, viens-du-trys,
Šoksime suktinį.

Blizga, tviska mūs rūbeliai
Auksiniai, ugniniai,
Tai sapnuoja mūs vaikeliai
Liepsną sutartinę. (*Kartoja*).
(*Pradeda švisti. Liepsneiės viena po kitos šokdamas išbėgioja. Išbėga ir aitvaras*).

VII SCENA.

Kastytė (*pabudus*). Zinai, senut, sapnavau puikų sapną, pas mus buvo Žiema-Karalienė atėjusi. Jos rūbai kaip saulė žibėjo, vainikas žemčiūgais sagstytas. O paskiau atėjo ugninės mergaitės. Jos puikiai ėmė šokti suktinį, o iš po kojų ugnis žėrėjo.

Jonukas. Aš dar norėjau miego, o ji čia su savo sapnais.

Senutė. Užteks miegoti, kelkit visi.

Kastytė (*atsikelia ir kalba poterius*).

Ačiū Aukščiausiam mano Dievu-
lėliui,
Kad mane sveiką šį ryt prikėlė,
Dar paprašysiu Dievulį mieliausį,
Mūsų Tėvelį brangiausį,
Kad mano broliai gražiai augtų,
Kad mano geradariai
Ir seni tėveliai
Sveiki būtų.

(*Uždanga*).
(b. d.).

Medžiotojas

Ein medžiotojas per sniegą,
Net sušilęs — prakaits bėga,
Žvalgos, dairos atsidėjęs:
Kur tie kiškiai pasidėjo!

Ein medžiotojas per kalnus,
O vis šluostos kaktą delnu,
Žvalgos, dairos atsistojęs:
Kur tie kiškiai išbėgiojo!

Ein per lauką, ežią, pievą —
Kad nors vieną radus pėdą!
Taip jis vargo ir ieškojo, —
Kiškiai girioj sau miegojo.

Kietis.

ŽINELĖS

Vulčiukiškė, Švenčionių apskr. *Eglutė.* Mūsų gerųjų tėvelių nusamdyta mokyt. K. Saukaitė sausio 21 d. surengė mums eglutę. Mes susirinkę prie eglutes ilgai sakėme eiles, dainavome dainas ir ėjome ratelių. Baigiant programą, Kalėdų senelis mums atsiuntė dovanų.

Daugumas mūsų tėvelių prenumeruoja „Aidą", su kurius kas savaitė ateina mums nekantriai laukiamas „Varpelis". Mes su atsidėjimu skaitome jo eilutes, pasakas ir kitus dalykus. *J. S. Mokinys.*

Gėliūnai, Gervečių valsč. *Skaito, žaidžia, dainuoja.* Mes Gėliūnų sodžiaus vaikai uoliai skaitome savo „Varpelį". Sekmadieniais mes susirenkam į vieną vietą, pažadžiame, padainuojame lietuviškų dainelių ir išsiskirstome.

Mes lankome valdinę mokyklą. Joje lietuvių kalba dėstoma per savaitę du kartu. Mes lietuvių kalbos pamokomis domimės ir jų neapleidžiame. *Adolpas.*

Laukiai Sausio 22 d. buvo pas mus eglutė. Mes atėjome su tėveliais. Kiekvienas mūsų pasakė po kelias eilutes. Po do daug dainavome ir žaidėme. Visiems buvo labai linksma. Mes dar labiau nudžiugome, kai atėjo Kalėdų senelis ir ėmė dalinti dovanas. Prieš tai liepė gerai mokintis ir neužmiršti savosios kalbos.

Tokios eglutės iki šiol mes neturėjome. Dabar, kai tėveliai samdo mums mokytoją p. V. K., tokias eglutės ji žada rengti kasmet.

S—as.

Uždavinių sprendimas

1. *Lažybas iaimėjo Jonas.* Jis padėjo šiaudą arti sienos, ir Petras net įsibėgėjęs negalės peršokti.

2. Skaičius reikia šitaip surašyti į langelius:

9	2	7
4	6	8
5	10	3

Pastaba: Ne visi megino sudėti skaičius *įstrižai*, gal kiti ir nesuprato šio žodžio. Sudėkime mes *įstrižai*. Bus šitaip:

1) 9 + 6 + 3 = 18
2) 7 + 6 + 5 = 18

Uždavinius išsprendė:

1) Aliukus J„ Čibirai D. ir M., Grigeliūnai A. ir M., Jusys J., Skrebutėnaitė A., Steponėnas A, Vėlyvis B. (**išsprendė abu uždaviniu**); 2) Markevičiūte V. (**tik pirmąjį**), 3) Besijokas K., Burokas F., Cibulskis B., Cicėnaitė S., Č—nis K., Girdžiušai A. ir J., Kazakevičiūtė E., K—ys P., Lukšyte S., Liobytė V., Misiūnaitė L., Pukštaitė O., Radziulis V., Sadaunykas J., Skrebutėnas A., Ščesnulevičius V. (**išsprendė tik antrąjį uždavinį**).

Naujų uždavinių įdėsime kitame numeryje.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

Č—nis K. ir S. Bajoras. Ačiū už uždavinius.

P. K—ys. Gaila, kad neparašei, kur kapų kalnas esąs. Tokių padavimų gali būti ir apie kiekvienas kapines, todėl reikalinga nurodyti kaimas, parapija, ar valsčius.

Zer. Petr. Pasirinkome tik dalį, kita taip ir liks. Ačiū už atminimą.

Wydawca-Leidėjas **L. Cicėnas** Redaktor-Redaktorius **V. Budrevičius**
Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno